

Epävirallinen kulttuuriministerineuvosto 5.-6.3.2026 Nikosiassa

Suomea kokouksessa edustaa ministeri **Talvitie**.

Kulttuuriministerit keskustelevat kulttuurisista oikeuksista ja kulttuuriesineiden laittomasta maastaviennistä. Valtioneuvoston kulttuuripoliittisen selonteon mukaan varmistetaan jokaisen oikeus osallistua taiteeseen ja kulttuuriin sekä tehdä, kokea ja kehittää sitä varhaislapsuudesta lähtien koko elämän ajan. Suomi toimeenpanee EU:n oikeuden mukaisia toimia kulttuuriesineiden laittoman maastaviennin ja -tuonnin estämiseksi.

Epävirallisessa neuvostossa ei tehdä päätöksiä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Perusmuistio

EU/11/2026-OKM-3

Kimmo Aulake

20.2.2026

Epävirallisen kulttuuriministerikokouksen keskustelunaiheet

Kokous

Kulttuuriministereiden epävirallinen kokous, Nikosia, Kypros 6.3.2026

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Kulttuuriministereiden epävirallinen kokous pidetään 6.3.2026 Nikosiassa. Puheenjohtajamaa ei ole toimittanut kokouksen tausta-asiakirjoja. Keskustelut kulttuurisista oikeuksista ja kulttuuriesineiden laittomasta maastaviennistä. Tausta-asiakirjoja ei ole jaettu. Kokouksessa ei tehdä päätöksiä.

Suomen kanta

Taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen mukaisesti jokaisella on oikeus ottaa osaa kulttuurielämään, ja sopimuksen sopimusvaltiot sitoutuvat kunnioittamaan tieteelliselle tutkimukselle ja luovalle toiminnalle välttämätöntä vapautta.

Valtioneuvoston kulttuuripoliittisen selonteon mukaan varmistetaan jokaisen oikeus osallistua taiteeseen ja kulttuuriin sekä tehdä, kokea ja kehittää sitä varhaislapsuudesta lähtien koko elämän ajan.

Suomi toimeenpanee EU:n oikeuden mukaisia toimia kulttuuriesineiden laittoman maastaviennin ja -tuonnin estämiseksi.

Pääasiallinen sisältö

ENSIMMÄINEN KESKUSTELU: KULTTUURISET OIKEUDET

Kulttuuriset oikeudet ovat osa perusoikeuksia ja niistä säädetään Suomessa perustuslaissa samoin kuin taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevassa kansainvälisessä yleissopimuksessa. Lisäksi Euroopan ihmisoikeussopimuksessa säädetään kulttuuristen oikeuksien kannalta merkittävistä sanan- ja kokoontumisvapaudesta.

Euroopan komission tiedonannossa Euroopan kulttuurikompassista eurooppalaiset arvot ja kulttuuriset oikeudet ovat yksi neljästä pääteemasta. Komissio esittää tiedonannossaan kulttuurin tilaa EU:ssa koskevan raportin laatimista määräajoin. Taiteellisen ilmaisun vapaus olisi raportin eritysteema. Kulttuuristen oikeuksien ja taiteellisen ilmaisun vapauden seurantaan ei tällä hetkellä ole omaa mekanismia.

TOINEN KESKUSTELU: KULTTUURIESINEIDEN LAITON MAASTAVIENTI

Aineellinen ja aineeton kulttuuriperintö edustaa rikkaudessaan ja monimuotoisuudessaan Euroopan unionin arvoja. Sen kulttuurinen merkitys on taloudellisesti mittaamaton. Kulttuuriperintö on osa identiteettiämme ja kulttuurisen moninaisuuden ilmentymää, ja sellaisena se ansaitsee erityistä suojelua. *Sillä on keskeinen merkitys osallistavan ja kestävän kehityksen saavuttamisessa, ja sillä on merkittävä rooli kaupunkien ja alueiden elvyttämisessä.* Kulttuuriomaisuus on erityisen uhattuna kriisialueilla ja poikkeusolojen aikana. Kulttuuriesineiden laitton kauppa on laajuudeltaan merkittävää ja köyhdyttää merkittävästi lähtömaiden kulttuuriperintöä. Laittoman kaupan torjunta liittyy terrorismin ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan.

EU:n oikeudellinen viitekehys koostuu laittomasti jäsenvaltion alueelta vietyjen kulttuuriesineiden palauttamisesta annetusta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivistä 2014/60/EU, neuvoston asetuksesta (EY) 116/2009 kulttuuriesineiden viennistä ja kulttuuriesineiden tuonnista ja tuonnista 17 päivänä huhtikuuta 2019 annetusta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2019/880 alkuperämaasta vietyjen kulttuuriesineiden tuonnista EU:hun.

Direktiivin 2014/60/EU mukaisesti otettiin käyttöön järjestelyjä, joiden avulla EU:n jäsenvaltiot voivat varmistaa kansallisten toimenpiteiden vastaisesti vietyjen kulttuuriesineiden palauttamisen alueelleen. Neuvoston vuoden 2009 asetuksella varmistetaan yhdenmukainen valvonta EU:n ulkorajoilla. Tämä tapahtuu asettamalla viennin edellytykseksi vientitodistuksen esittäminen. Yksityishenkilöt voivat saada tämän asiakirjan jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten välityksellä. Euroopan parlamentin ja neuvoston vuoden 2019 asetuksella säädetään säännöistä, jotka koskevat niiden alkuperämaasta vietyjen kulttuuriesineiden tuontia EU:hun. Tavoitteena on estää laittomasti vietyjen kulttuuriesineiden tuonti ja varastointi unioniin ja siten estää näillä tavaroilla käytävä laitton kauppa sekä terrorismin rahoittaminen.

Suomi on myös ratifioinut Unescon vuoden 1970 yleissopimuksen kulttuuriomaisuuden luvattoman tuonnin, viennin ja omistusoikeuden siirron kieltämiseksi ja ehkäisemiseksi sekä sitä täydentävän Unidroit'n vuoden 1995 yleissopimuksen varastettujen ja laittomasti maasta vietyjen kulttuuriesineiden palauttamisesta.

Euroopan neuvoston yleissopimus kulttuuriomaisuuteen kohdistuvista rikoksista hyväksyttiin 3. toukokuuta 2017. Sopimus pyrkii estämään ja torjumaan kulttuuriomaisuuden laitonta kauppaa ja tuhoamista järjestön terrorismin ja järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen toiminnan puitteissa ja kuuluu rikosoikeuden alaan. Suomi ei ole vielä liittynyt sopimukseen.

Teemasta keskusteltiin EU:n oikeus- ja sisäministerien epävirallisessa kokouksessa 22.-23.1.2026.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

SEUT 167

Kansallinen valmistelu

Jaosto 31 (kulttuuri- ja av-asiat) (12.2.2026)
EU-ministerivaliokunta kirjallinen menettely 25-26.2.2026

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta, kirjallinen menettely

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Ei vaikutuksia.

Taloudelliset vaikutukset

Ei taloudellisia vaikutuksia.

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Neuvotteleva virkamies Kimmo Aulake, OKM. puh. 0295 33 0067
EU-erityisasiantuntija Sarita Friman, VNEUS, p. 0295 163 144

VAHVA-tunnus

EU/11/2026

Liitteet

Napsauta tähän ja kirjoita liitteet

Viite Napsauta tähän ja kirjoita viite

Liitteet Napsauta tähän ja kirjoita liitteet